



# Sociologie občanské společnosti

2024

Alena Košák Felcmanová, Ph.D.



# K otázkám z minula

- Brinding a bonding SK. Jak zásadní téma to je? Kde je v literatuře? - Sedláčková s.84, Šafr a Sedláčková 27
- Komunitní vs. Individuální SK - Sedláčková s. 71-81



# Důvěra a občanská participace 138-154

- Občanská angažovanost jako zdroj sociální důvěry
  - Tocqueville a Mill
  - Studie Almond, Verba – politické i nepolitické postoje a demokracie -> „ochota kooperovat se spoluobčany za politickým účelem (..) je ovlivněna nejen individuálním postojem k politice (..) a pozicí v politickém systému, ale i důvěrou ke spoluobčanům a pozicí v sociálním systému“ s.139
- Putnamova koncepce občanské participace
  - Neotocqueville
  - Bowling Alone ... > Bowling Together



# Důvěra a občanská participace 138-154

- Kritika Putnama
  - Kulturní determinismus?
  - Redukce demokratického systému na aktivitu občanů
  - Nezohledňuje vliv politiky, roli ekonomických změn na angažmá občanů, nspecifikuje také jak mají interakce vypadat
- Problematika typů participace – typy sdružení i jejich struktura a nástroje
  - Složení sdružení
  - Forma organizace - formální, neformálnost - prostor pro reciprocitu
- Negativní vliv profesionalizace



# Důvěra a občanská participace 138-154

- ▶ Typy participace a jejich vliv na rozvoj důvěry a sociálního kapitálu
  - ▶ Nekonvenční typy participace
  - ▶ Změna formy nikoliv pokles participace
  - ▶ Socializace v kultuře a formy angažmá



# Důvěra, sociální kapitál a SVE



# Specifika v postkomunistických zemích

- Neformální sítě vs. Formální participace
  - „Sociální kapitál ve smyslu individuálně uplatitelných aktiv“ 147
  - SK jako instrumentální sítě
  - Analogie nomenklaturních a mafiánských sítí
  - Neangažovanost jako distance od státu než společenská izolace 148
- Ideální typy neformálních sociálních sítí (Frič) – predátorské, redistribuční, pomáhající, operační a participační
- Specifické sítě a národní kultura?
  - Je nutně občanská společnost spojená s demokracií (Devaux) s. 151
  - Korupce nebo dar – specifické kulturně historické souvislosti

# Kritika

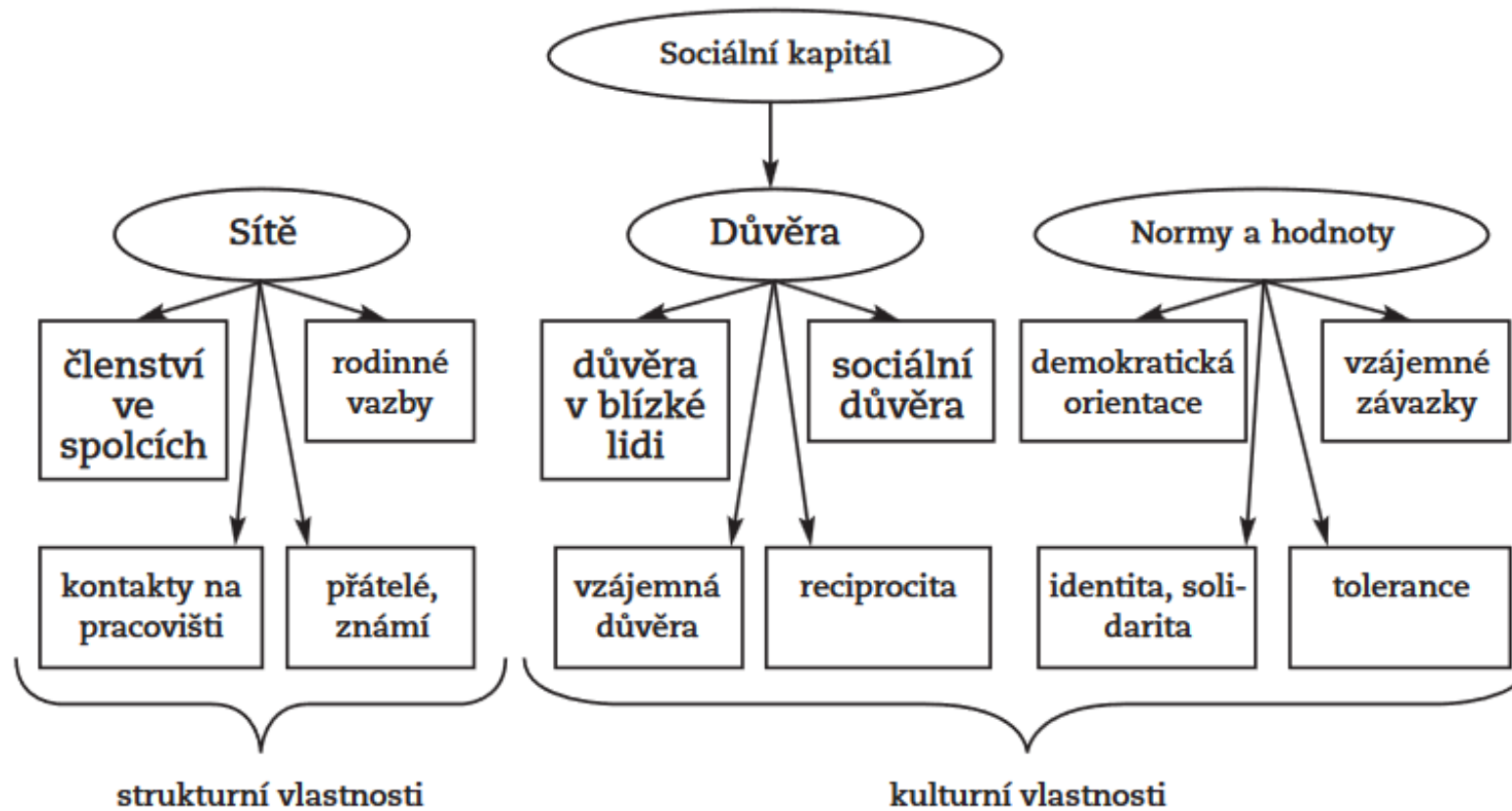
- ▶ Not Schools but Pools of Democracy
- ▶ Schools of democracy? Disentangling the relationship between civic participation and political action in 17 European countries  
T.W.G. (TOM) VAN DER MEER<sup>1</sup> & E.J. (ERIK) VAN INGEN<sup>2</sup>  
<https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1111/j.1475-6765.2008.00836.x>





# Měření sociálního kapitálu

Obrázek 4. Model měření sociálního kapitálu



Zdroj: (van Deth 2003: 83).

Poznámka: Nejpoužívanější indikátory jsou zvýrazněny.

**Tabulka 3. Základní typologie a příklady indikátorů sociálního kapitálu**

<b>Typy sociálního kapitálu</b>	<b>Příklady indikátorů</b>
<b>Kolektivní (komunitní)</b> souhrnné statistické údaje  individuální výpovědi	počet občanských/profesionálních sdružení (v lokalitě) počet členů v občanských sdruženích podíl dárcovství ze sumy osobních příjmů odpracované hodiny při dobrovolnické práci dotaz na členství v občanských/profesionálních sdruženích důvěra v druhé lidi
<b>Individuální – interakční</b> <b>Individuální – mobilizační</b>	frekvence společenských aktivit schopnost mobilizovat sociální síť ve svůj prospěch a nebo již mobilizované – uskutečněné transakce, např. získat informace, získat práci, obstarat nedostatkové statky, ale i obdržet emocionální oporu (viz tabulku 5 a 6, příloha II.)

Zdroj: autoři.

# Data a operacionalizace

- [European Values Study](#) – 3 vlna 1999/2000 obsahuje nejvíce dat k Sociálnímu kapitálu, 33 zemí – vyhodnoceno 24

*Table 1 Social capital: dimensions and indicators*

Dimensions	Indicators
Networks	
Participation in voluntary organizations	Passive participation (sum scale) Active participation (sum scale)
Sociability	Socializing with friends (3-point scale) Socializing with family (3-point scale)
Trust	
Generalized trust	Trust in others in general (single item)
Trust in institutions	Trust in (welfare) state institutions (Likert scale)
Civism	
Trustworthiness	Civic commitment and morality (Likert scale)
Political engagement	Discussing and following politics (sum scale)



# World Values Survey

- ▶ Práce s výzkumy - World Values Survey, European Values Survey, SU...
  - ▶ Jak se v panelových výzkumech zjišťuje důvěra a sociální kapitál?
- ▶ World Values Survey - <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>
- ▶ Jaké otázky vás zaujaly, jak by se dali propojit s výzkumem OS?



# Zdroje

- ▶ Sedláčková, M. 2012. *Důvěra a demokracie. Přehled sociologických teorií důvěry od Tocquevillo po transformaci v postkomunistických zemích*. Praha: Slon.
- ▶ Šafr J., M. Sedláčková 2006. Sociální kapitál. Koncepty, teorie a metody měření. *Sociologické studie/Sociological Studies* 06:7. Praha: Sociologický ústav AV ČR.